

Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

THE LIBRARY OF THE
JUL 26 1927
UNIVERSITY OF ILLINOIS

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prostor:
2657 S. Lawrence Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904.

LETO—YEAR XX. Chicago, Ill., ponedeljek, 25. julija (July 25), 1927. Subscription \$5.00 Yearly. STEV.—NUMBER 173

DELA V TO-VARNAH JE VEDNO MANJ

To pove prvi pogled na poročilo delavskega departmanta države Massachusetts. — Čevljarji in tekstilni delavci so najbolj prizadeti.

Chicago, Ill. — Poročilo delavskega departmanta države Massachusetts pove, da je vedno manj dela in da število brezposelnih delavcev postaja večje. Poročilo pravi, da se je število tovarniških delavcev v mesecu juniju zopet znižalo za dva odstotka in eno desetinko odstotka. To je gotovo slabo znamenje.

V massachusettskih tovarnah je bilo v mesecu juniju zaposlenih za štiri odstotke in osm desetink odstotka manj delavcev kot leta 1926. Perijoda od leta 1919 do 1923 smatra državi delavski departament za normalno. Pod to normalo je število zaposlenih delavcev padlo za dvajset odstotkov. Število zaposlenih tovarniških delavcev je tudi nižje kot leta 1914 in sicer za 17 odstotkov.

Stare industrije, zaradi katerih je bila država naglasu, so najbolj prizadete. V čevljarstvih tovarnah dela polovica delavcev manj kot v letih 1919-1923. V tekstilnih tovarnah za izdelke pa 70 odstotkov in osm desetink delavcev od normalnega števila. V tovarnah, v katerih izdelujejo stroje za tekstilno industrijo, je brezposelnost še večja. V tej industriji dela le 59 odstotkov in sedem desetink odstotka delavcev od normalnega števila.

Poročilo dalje izkazuje, da se je le 77 odstotkov in 5 desetink odstotka obratovalo s polnim časom, kot je to navadno, kadar so časi normalni. Povprečni zaslužek delavcev in delavk je znašal na teden le \$24.44. Delavci so na teden zaslužili povprečno po \$28.85, delavke pa po \$16.45.

Stavbinska industrija v tej državi tudi silno šepa. Dne 1. junija t. l. je bilo na tisoče stavbinih delavcev brez dela, da sicer je stavbinska sezona že zdavnaj pričela. Delavski departament je prejel poročilo od 271 unijs stavbinih delavcev. Te unije imajo 48,947 članov. Poročilo pove, da je bilo 18 odstotkov in štiri desetinke odstotka teh delavcev brez dela, kar ni bilo dela zanje. Dne 2. maja je bilo 19 odstotkov in 9 desetink odstotka stavbinih delavcev brez dela, dne 1. aprila pa 27 odstotkov in 4 desetinke odstotka. Ako dne 1. junija ne delajo skoraj vsi stavbini delavci, tedaj se lahko reče, da stavbinska industrija spi kot tovarniška.

Statistika pokazuje koliko stavbinih delavcev je brez dela po raznih strokah. Tablica o brezposelnosti stavbinih delavcev je sledeča:

Stavbinski delavci brez dela—Dne 1. Dne 2.	Junija	Julija
Zidarji, omotali	16.4%	15.5%
Tovarni delavci	15.4%	15.8%
Kleščarji	12.5%	11.4%
Strobniki	12.1%	11.7%
Priključni delavci	12.8%	12.4%
Pleskarji, tapetniki	12.9%	12.7%
Vodovodni monterji	12.7%	12.9%
Kleparji	12.9%	11.8%

V mnogih massachusettskih mestih je veliko več stavbinih delavcev brez dela, kot je povprečno število. V Worcesteru jih ne dela 30 odstotkov, v New Bedfordu, 36.9, v Springfieldu 23 in Holyoku 22.3.

Poročilo iz držav New York in Illinois ravnotako pove, da je brezposelnost med tovarniškimi delavci velika in da se položaj v industriji obraca na slabo mesto na dobro. Lani je bil položaj v teh dveh državah popolnoma drug. Razmere v indu-

Kellog odgovoril, da čete ostanejo

Vlada se ne zmeni za zahteve Panameriške delavske federacije. Bivši governor in čikaški župan Dunne ne usmiljeno ožigosal nikaragviški masaker. V odprtem pismu je pozval Coolidge, da poveljnika bombšev kaznuje namesto odlikuje, če je pravičen.

Washington, D. C., 23. jul. — Peti kongres Panameriške federacije je bil danes zaključen. William Green je bil ponovno izvoljen predsednikom in prihodnji kongres se vrši v Havani na Kubi.

Washington, D. C., 23. jul. — Državni tajnik Kellogg je včeraj odgovoril predsedniku Greenu na resolucijo Panameriške delavske federacije, da ameriška mornariška pehota ostane v Nikaragvi. Resolucija zahteva, da vlada takoj odpokliče čete iz Nikaragve.

Chicago, Ill. — Edward F. Dunne, bivši čikaški župan in governor države Illinois, demokrat in katoličan, je 22. julija naslovil odprto pismo na predsednika Coolidgea, v katerem ogorčeno protestira proti klanju nikaragviških rebelev po ameriških pomorskih in letalcih. Dunne pravi v pismu, da je bilo umrlih 300 Nikaragvičanov z ameriški bombami iz zraka gorostani masaker ljudi, s katerimi Združene države niso v vojni.

Mr. Dunne nadalje zahteva, da predsednik degradira in kaznuje brigadir-general Logana Felanda, ki je odredil zračni napad z bombami na Nikaragvičane. "V vsej zgodovini Združenih držav se še ni šopirila taka tem-

Dunajski komunisti napovedali boj županu

Začeli so akcijo v občinskem svetu za odstavitev župana Seitzja, pa niso uspeli.

Dunaj, 23. jul. — Dunajski občinski svet, ki je po večini socialističen, je včeraj zavrgel predlog komunistov, ki so zahtevali, da se župan Seitz odstavi.

Priče, ki so videli začetek izgrediv 15. julija, so povedale, da je bilo med voditelji izgredivov mnogo mladih deklet, ki so ostale moške s strahopetci, če ne gredo za njimi. Ženske so baje tudi zaigrale južnično palatko. Na bližnji postaji za bencin so napolnile steklenice z bencinom, ki so jih potem rabile za razžirjanje ognja.

Danes je bilo pokopanih 30 ubitih socialistov. Včeraj so pokopali štiri policaje in enega vojaškega poročnika.

STAVKA VODOVODNIH MONTERJEV NA JUGU.

Zahtevajo povišanje dnevne mezde.

Monroe, La. — V tukajšnjem mestu so zastavljali vodovodni monterji, ker so podjetniki odklonili njih zahtevo za povišanje dnevne mezde. Monterji zahtevajo en dolar približno na dan. Njih sedanja dnevna mezdja je deset dolarjev.

Žrtve avtov Chicago.

Chicago, 23. jul. — Šest nadaljnjih žrtv tukajšnjih avtov včeraj je poglodal število letosnje krvave statistike na 516 žrtv.

Strijši so se obrnile na boljše v mesecu juniju. V obeh državah je letos približno pet odstotkov manj zaposlenih kot v mesecu juniju leta 1926, in približno 15 odstotkov manj, kot v letu 1923. O takozvanih dobrih časih, ko se v industriji dela, ni letos govora.

Rusija potroši tristo milijonov dolarjev za kovinarsko industrijo

Ruski inženirji se že nahajajo v Ameriki. — Razvoj kovinarske industrije se bo vršil po ameriških inženirskih metodah.

New York, N. Y. — Sovjetska unija potroši v prihodnjih pet letih tri sto milijonov dolarjev za razvoj kovinske industrije. Načrti za razvoj te industrije. Načrt za razvoj te industrije. Načrt za razvoj te industrije.

Pri razvoju kovinske industrije bodo sledili ameriškim inženirskim metodam. Ruski inženirji zdaj obiskujejo jeklarne in tovarne za izdelovanje strojev in se posvetujejo z ameriški inženirji. Ena ali dve ameriški tvrdki, ki se pečata z inženirskimi deli, bode ta svetovall v Rusiji pod takimi pogoji, ko so bili napravljeni s polkovnikom Hugh L. Cooperjem za razvoj hidro-električne centrale od Dnepru in z raznimi ameriški tvrdkami za razvoj premogovnega polja v Rusiji. E. A. Rottenberg, zastopnik ruske inženirske delegacije, se je ob priliki izjavil: "Naši predsedniki in tehniki realizirajo, da nam lahko dajo Združene države izmed delov največ v pogledu razvoja kovinarske industrije."

Nova tovarna za izdelovanje traktorjev v Stalingradu bo na letu izdelala 10,000 traktorjev, je povedal Rottenberg. Tovarna se še le gradi in z njo bodo kupljeni stroji, ki so vredni okoli šest milijonov dolarjev.

Velika Britanija že obeti ruski bojkot

Rusija je vrnila šilo za ognjilo. Londonski trg to občuti.

London, Anglija. — Britska torijska vlada se je na široko ustila, da se bo trgovina nadaljevala s sovjetskimi trgovskimi institucijami, čepravno so stiki s sovjetsko unijo pretrgani, da tako potolaži domače trgovce. Dogodki po prelomu stikov s sovjetsko unijo, pa govore drugače. Preje so sovjetski agentje kupovali čaj v Londonu, zdaj ga kupujejo direktno v Indiji. Več kot pet sto tisoč funtov čaja je bilo kupljenega v Indiji in poslanega direktno v Vladivostok. To se je zgodilo v zadnjih dveh tednih.

Posebna tekstilna sovjetska mislija je bila odposlana v Avstralijo, da tam kupi volno direktno od farmarjev, ki se pečajo z ovčjorevo. Preje se je volna kupovala v Londonu. V načrtu imajo, da se bo ravno na tak način kupoval kavčuk v Sumatri in na Javi. Holandski plantažniki so dobili nove kupce na račun britske torijske vlade. Tudi kavčuk je preje odhajal v London, kje so ga morali kupci dražje plačati, ko v Vzhodni Indiji, ker so londonski trgovci zahtevali zase dobiček.

Britska diplomacija se je trudila, da Sovjetski Rusiji prepreda kredit v Evropi. Ampak stvar se je zasukala tako, da je Rusija dobila kredit v Ameriki.

Zdaj bodo še dekleta sedela na drogovi!

Chicago. — Čudna tekma v sedenju po več dni na najvišjih točkah nebotičnikov se ni končala. Doslej so tekmovali sami moški, te dni pa se je oglašala 26 letna Bobbie French, češ da "ona lahko naredi vse, kar moški naredijo." Pravi, da bo sedela na vrvi nad ulico med dvema najvišjima poslopjema v Waukeganu, in sedela bo toliko časa, da prekosi rekorde vseh dosedanjih sedalcev.

Neverjetne cene avtov na dražbi.

Chicago, 23. jul. — Včeraj so bili tukaj na policijski dražbi na Municipal pieru prodani avti, ki jih je policija zajela na razne načine po mestu, za zelo nizke cene. Na dražbi je bil prodanih 68 avtov. Najnižja cena na dražbi je bila 50c za avto, najvišja pa \$135. Vsota za vseh 68 avtov je znašala \$1,400, kar gre v policijski penzijski sklad.

SHODI
ANTONA KRISTANA
FOREST CITY, četrtak 28.
Julija ob sedmih zvečer.

Z delavskega bojnega polja v Chicagu

Zaslišanje pred železniškim odborom za pogajanje. — Izpori in stavke. — Simfonijski orkester v nevarnosti. — Delavski šport.

Chicago, Ill. — V Chicagu so se vršila v zadnjem tednu štiri zaslišanja glede železniških delavcev, med katerimi je najvažnejše zaslišanje postreščekov v spalnih vozovih, ki se bojujejo, da bo njih bratovščina priznana od pogajalnega odbora za pravilno zastopnico postreščekov spalnih voz. Pullman kompanija je ustanovila svojo unijo in se poteguje za priznanje iste. Druga zaslišanja imajo opraviti z okrajnimi zadevami, ali se pa tičejo posamezne železnice.

Izpor tiskarskih in knjigovodniških delavcev v Whitvill, preje Reganovi tiskarni, še traja. Pri Chicagu Flexible Shaft kompaniji so kovinski likarji še na stavki. Govori se, da se stavka v nekaj dneh izravna in se sklene nova pogodba. Cestnoželezniški uslužbenci so odglavovali za stavko, toda sporna vprašanja bodo predložena razsodišču.

Do pravega preloma s podčrtiki je prišlo, ko je simfonijski orkester zahteval, da se njegovim članom plača po sto dolarjev na teden. Člani tega orkestra so vsi organizirani. Podjetniki so odgovorili, da rajše razpuste Chicago Symphony Orchestra, kakor da plačajo godbenikom po sto dolarjev na teden. Lokalna podružnica št. 10 Ameriške federacije godbenikov poroča, da se najbrž organizira nov orkester, ki bo sprejel zahteve godbenikov.

Zdi se, da šport veliko bolj imponira organiziranim delavcem, kot katere druge resne zadeve. Kajti prijavilo se je unija za delavski šport nad tri sto atletov. Dvadesetni nastop delavskih atletov prične dne 30. julija v waukeganskem Electric parku. Dirkali bodo na razdaljo 5,000 metrov, kar je nekaj manj kot tri milje. Dirke se udeležijo tudi finski tekač Jokola. Novi tekači in drugi športniki se še vedno priključujejo v prostorih Labor Sports Union, 453 North Ave., Chicagu.

Rumunska policija strelja na Karlovo pristašo

Jugoslovanska kraljica apelira na brata, naj ne dela "trubla", dokler ni še stari pokopan.

Bukarešta, 24. jul. — Kralj Ferdinand je bil danes položen v rakev z velikimi vojaškimi in verskimi ceremonijami in brez vsake nesreče.

Berlin, 23. jul. — Iz Bukarešte poročajo, da so bile včeraj demonstracije v Fagarasu, okrog 115 milj severozapadno od Bukarešte, v prid ekskronprincu Karolu, ki pa so končale s pretilvanjem krvi. Policija je streljala na demonstrante in več oseb je bilo ubitih.

Pariz, 23. jul. — Rumunija, ki je včeraj imela dva kralja, očeta in sina, morda ostane samo pri otroku. Karol se danes ne imenuje več rumunskega kralja in njegova ljubica Magda Lupescu ne svetuje več reporterjem, kako morajo titulirati "pravega vladarja" Rumunije.

Karol poroča, so njegove sestre intervenirale in apelirale nanj, naj neha s svojimi proklamacijami, dokler leži njegov oče na mrtvaškem odru. Jugoslovanska kraljica Marija, katero ima Karol izmed vseh svojih sester najrajši, mu je včeraj brzojavila, da je naredil veliko napako in povzročil silno razburjenje na Rumunskem.

"Zakaj ne počakaš?" se baje glasi brzojavka. "Dovolj imaš časa za boj potem, ko bo oče pokopan."

Karol je nato menda spreviadel, da ga je polomil in odgovoril je sestri, da bo miroval. Na prošil jo je tudi, da ona namesto njega položi venec rož na očetovo krsto.

Bukarešta, 23. jul. — Pokojni kralj Ferdinand je zapustil svojemu sinu Karolu \$400,000 in nič drugega. Tako se glasi njegova oporoka, ki so jo včeraj odprli. Gradove, vile in vsa druga bogastva je zapustil vdovi in Karolovemu sinu.

Skočila s sedmega nadstropja v smrt.

Atlantic City, N. J. — 26letno dekle Lillian Jaeger je bila na mestu mrtva, ko je včeraj skočila ali padla z okna sedmega nadstropja hotela President. Policija je mnenja, da jo je nekdo sunil skozi okno. Njena mati je baje zelo premožna v New Yorku.

ALI IZROČE BORGHIA MUS-SOLINIJU?

Pridržan je za deportacijo v Italijo. — Vložil je priziv proti deportaciji v Italijo. — Pripravljen je oditi v tujo deželo po svoji izbiri.

Chicago, Ill. — Odvetniški Armando Borghia, ki je bil določen za deportacijo v Italijo, kjer ga čaka smrt od strani fašistov, so vložili priziv na delavski departament Združenih držav proti odloku za deportacijo in da se Borghija dovoli odpotovati iz Združenih držav, kamor ga je volja.

Borghi je italijanski državljani in je kot začasni obiskovalec prišel v Ameriko leta 1926 dne 6. novembra. Pridržan je za deportacijo, češ, da je ostal v Ameriki dalj kot štiri mesece, ki so mu bili dovoljeni, da je tujezemski anarhist in a svojim bivanjem v Združenih državah krši naseljeniški zakon.

Borghi je nato odgovoril, da je stal pod vtisom, ko se je posvetoval z odvetniki, da lahko biva v Združenih državah sto dni, ker je bil njegov potni list vidran za eno leto, ako vidranje ostane v veljavi. Borghi je skušal podaljšati svoj potni list. Italijanski konzul v Bostonu mu ga je odvzel, češ, da Borghi ni kvalificiran za italijanskega državljana, ker je protifašist.

Borghi prizna, da je filozofski anarhist. Pri izprašanju je izjavil, da ne verjame v našina dejanja proti vpostavljeni oblasti ali vladnim uradnikom. Borghi je zelo izobražen človek.

Borghi je odprto izjavil, da je protifašist. Če ga deportirajo v Italijo, ga čaka smrt. Ali ga obsodijo v smrt izredna fašistovska sodišča, ali pa fašistovska drhal. Fašisti so požgali Borghijevo hišo v Italiji. Njegovega sina so zopet krstili in mu niso dovolili zapustiti Italije. Drže ga kot talca, da tako prisilijo njegovega očeta, da se vrne v Italijo.

Unija za ameriške civilne svoboščine mu bo dala legalno pomoč.

Dempsey se ni pošteno tepel!

New York. — Jack Sharkey, boksar, ki ga je Jack Dempsey zmagal zadnji teden v New Yorku, obtožuje zadnjega, da je prelomil pravila. Sharkey pravi, da ga je Dempsey štirikrat sunil v trebuh in edino na ta način ga je spravil na tla. Sharkey še grozi, da že obračuna z Dempseyjem. Nekaj priče, ki so opazovale borbo, potrjuje, da je Dempsey res tolkel nasprotnika nižje pasu.

Turčija zgradi zračno floto s cigaretami.

Carigrad, 23. jul. — Kadileci cigaret v turški republiki, ki kupijo zavoj z dvajsetimi cigaretami, bodo odlej našli v zavoju le 19 cigaret, dasi plačajo 20. Eno cigareto, pridržijo vlada za posebni fond, iz katerega se zgradi turška bojna zračna flota.

Tea Rasche se je postavila.

New York. — Tea Rasche, nemška letalka, ki je prišla v Ameriko, je 22. t. m. prvič pokazala, kaj zna. Dvignila se je v zrak v svojem malem rdečem letalu "Flamingo" na letališču Roosevelt in 25 minut uprizorjala razne akrobatične trike ob velikih ovacijah 500 gledalcev.

Zamorski milijonar umri.

Atlanta, Ga. — Alonzo F. Herndon, zamorski milijonar, je umrl v starosti 65 let. Bil je predsednik Atlanta Life Insurance kompanije.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta; Chicago in Cileo \$7.50 na leto, \$3.75 za pol leta, in za inostranstvo \$9.00.

Naslov za vao, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year; Chicago \$7.50, and foreign countries \$9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju n. pr. (June 30-1927) poleg našega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

ZADNJA BRCA DEMOKRACIJI V VELIKI BRITANJI.

Britska torijska vlada, kateri na čelu je Baldwin, je pokazala, da je Britaniji služila demokracija le kot plašč, s katerim je prikrivala, da je v svojem srcu skozinskoz reakcionarna. Dokler ni postala nevarnost, da Britanija res postane demokratična država, niso britski toriji prišli na dan s svojo pravo barvo. Ljubi so se z demokracijo barvo zelo kričali, ko je bila svetovna vojna. Kričali so o kajzerjevi avtokraciji, da prikrijejo svojo avtokracijo lordov, ki ni za las boljša od kajzerjeve. Svetovna vojna je minila, ljudstvo je oddalo orožje in se vrnilo na delo v tovarne, rudnike, k plavžem, na morje in na polje. Minila so leta, in demokracija je pričela postajati nevarna za britske lorde in denarne mogotce. V tej uri nevarnosti je prišel Baldwin, britski torijski ministrski predsednik s predlogo, da se zavrže takozvana ljudska vlada.

Baldwin je v začetku skrbno manevriral, da ljudstvo ne opazi njegovega pravega namena. Govoril je o potrebi reformiranja lordske (višje) zbornice, v resnici pa ima namen zasigurati vlado posedujočemu razredu s plemskimi naslovi in brez njih.

Delavske množice v Britaniji se bode. Moč delavske stranke narašča. Tu pa tiči nevarnost, da delavska stranka postane tako silna in močna, da nižja zbornica izsili socialistične predloge. Da se kaj takega ne zgodi, je Baldwin prišel do zaključka, da je treba ustvariti protitež, ki ob nevarnih trenutkih paralizira delo nižje zbornice. Ta protitež je lordska (višja) zbornica. Tej višji zbornici je treba dati moč, da zaključki nižje zbornice niso veljavni, ako jih ne potrdi tudi višja zbornica.

Da se bliža konec demokracije v Veliki Britaniji so povedali odprto sovražniki demokracije, ko so govorili o predlogih v zbornici. Vojvoda Northumberlandski, ki je veleposestnik premogovnih plasti v zemlji, je rekel: "Ljudstvo te dežele ne verjame več v demokracijo kot princip." V svoji ošabnosti je sebe smatral za zastopnika vsega britskega ljudstva. Še bolj ošabno mu je pa sekundiral lord Monckswell, ki je odprto pokazal svojo sovraštvo do demokracije: "Naš pravi sovražnik je demokracija." Tako odprto ni pokazal sovraštva do demokracije nihče v nemškem državnem zboru, ko je bil nemški kajzer na višku svoje slave.

Ako se predlogi torijske vlade glede lordske (višje) zbornice in izreki raznih lordov stvarno in razumno preučata, tedaj je mogoče samo en logičen zaključek in ta je: Britska torijska vlada hoče odpraviti demokracijo v Britaniji, a izbrala si je druga pota, kot Mussolini s svojim fašizmom v Italiji. Britska torijska vlada je podpirala fašistovsko gibanje v Britaniji, toda opazila je, da je uzurpiranje moči s takim gibanjem v Britaniji nemogoče, in izpremenila je svojo taktiko.

Fašisti v Italiji so si s sirovo silo prilastili zakonodajno moč. Njih program vsebuje uničenje gospodarske moči delavskih strokovnih organizacij, omejitve oblasti občinskih in drugih lokalnih zastopov po centralni državni oblasti in ustanovitve konservativne vlade, ki je neodvisna glede ljudskih glasov. Program britskih torijev, katerih predstavnik je torijska vlada z Baldwinom na čelu, je ravnotak kot Mussolinijev, le metode za uresničenje programa so druge.

Britska torijska vlada je pripravljena zadaviti demokracijo v Britaniji. Pozabila je na zgodovino svojega lastnega naroda, kar je tipična prikazen pri nazadnjakih vseh narodov. Njim gre le za trenutne uspehe, da so jih deležni, ko oni še živijo. Podobni so oslu v pregovorih, ki je dejal, da ga ne briga, če trava še zeleni po njegovi smrti. In taka oslovsko logika vodi njih dejanja in spremlja njih, delo pri zajezenju napredka v človeški družbi. Napredek gre pa svojo pot. Včas leze počasi, včas pa prvi naprej skokoma, zdaj v ravni črti, pa zopet v boku, končno pa le pomandira one, ki zajezujejo njemu pot in gre svojo pot dalje, ker je tak naravni zakon, proti kateremu je človek brez moči.

Britskim torijem se mogoče posreči s plotom obdati demokracijo, da jim ne bo več nevarna, a zapiskala in

prihrumela bo burja, ki bo podrla plot in ga odnesla s toriji vred. Kdaj se to zgodi? Kdo ve? Naravni zakon je pač tak, da se ne more povedati ure ne dneva naprej, kdaj njegovo delovanje zopet oživi in postane učinkovito in usodopolno za one, ki hočejo z nenaravnimi sredstvi zaježiti napredek v človeški družbi.

SLIKE IZ NASELBIN

Nagla smrt tajnika društva št. 305.

Universal, Ind. — Malokdaj se čuje iz naše naselbine, pa še kadar imamo kaj poročati, imamo žalostno novico. Naš brat Martin Brunett, dobro poznan po več naselbinah v Ameriki, je storil samomor na 4. julija. Vzrok nam ni znan. On je bil star 52 let; doma je bil iz Ljubnega v Savinjski dolini na Štajerskem. Tukaj zapušča pet sinov v starosti od 27. do 16. leta. Žena mu je umrla pred 15. leti. On je bil naprednega mišljenja in zvest član S. N. P. J. in S. S. P. Z., kar se je izkazalo pri pogrebu, katerega se je udeležilo nebroj članstva in prijateljev. Društvo št. 305, katerega član in tajnik je bil več let, se zahvaljuje vsem soslednjim društvom za udeležbo pogreba in za darovane vence, katere so mu položili na krsto v zadnji pozdrav, kakor se tudi zahvaljuje njegovim sorodnikom, družinam in samcem za darovane vence. Pogreb se je vršil civilno na Riverside cemetery v Clinton, Ind.

Dragi nam Martin, za teboj žalujemo (tvoji sinovi, sorodniki, znanci in prijatelji, posebno pa društvo št. 305 in naša mati S. N. P. J., ker je izgubila dobrega brata. Tvoj spomin ostane med nami za vedno. Počivaj v miru v tuji ameriški zemlji. — Predsednik društva št. 305.

Društvene razmere v Noblu.

Noble, Ohio. — Iz naše naselbine menda še ni bilo dopisa v Prosveto, zato bom jaz nekoliko opisal naše razmere. Z delom je pri nas približno tako kakor po večini naselbin v drugih državah Unije. Društvo imamo tudi, in sicer društvo "Cvetiči Noble," katerega smo ustanovili pred petimi leti z dvanajstimi člani, in društvo S. D. Z. Društvo "Cvetiči Noble" S. N. P. J. v resnici lepo cvete in se širi, čemur je najboljši dokaz številni članstva. Danes imamo sto in tri dobre člane in nad tristo dolarjev gotovine v blagajni, kar je za tako malo naselbino kakor je naša v resnici dovoljen napredek. Težko smo seveda imeli tudi mi, ali s složnim delom in s trdnjo voljo smo odstranili vse zapreke.

Kakor sem že omenil je bilo naše društvo ustanovljeno pred petimi leti in zdaj smo po razmotrivanjih na eni zadnji seji sklenili proslaviti četrti september, to je v nedeljo pred delavskim praznikom, kot petletno slavnost ustanovitve našega društva. Veselica se bo vršila v Spelkatovih prostorih. Na našo slavnost bo prišel tudi govornik iz glavnega urada jednote in slovenska godba "Bled" iz Clevelanda nam bo igrala k plesu. Za razno zabavo in izvrstno postrežbo pa bo skrbel za to izvoljeni odbor.

Dosedaj so naše prireditve še vaelej povoljno izpadle, ali sedanja, upam, da bo prekosila vse naše prejšnje veselice in prireditve. Apeliram na člane, da se kar najbolj mogoče udeležijo slavnosti, kakor tudi prihodnje redne mesečne seje dne 10. avgusta, katere je zadnja pred slavnostjo. Rešiti bo treba več važnih točk. Vabim vse tukajšnje občinstvo, da se naše slavnosti udeleži. Opozarjam tudi vsa bratska društva S. N. P. J., da so bila poslana pismena vabila na vse. Ako bi pa katero ne bilo iz kakršnegakoli vzroka obveščano, naj jim služijo kot vabilo te vrste.

Natančnejši program bo priobčen pozneje v lokalnih listih. Frank Tegel, tajnik.

Z delom je slabo, ali društva napredujejo.

Euclid, Ohio. — Dnevno čitamo v naših listih o razmerah, v katerih se nahaja delavski razred, radi česar, mislim, da je potrebno poročati tudi nekoliko o Euclidu. Euclid je še danes

le mala naselbina, čeprav že par let izgleda, da se bo podvojila. Prej so našli ljudje, to je Slovenci in Hrvatje, prihajali sem samo v malem številu, delavci drugih narodnosti pa še manj, dočim zadnjih par let redno prihajajo sem naši ljudje iz Clevelanda in tu tudi ostajajo, kajti vsakdo, ki je enkrat spoznal naše bolj vaško življenje, raje ostane tu kot pa bi se vrnil v velikomestni Cleveland. Posebno to je dobro pri nas, da ni toliko onih dušljivih tvornic, ki napravljajo nesnago. Torej vsakdo, ki živi tu par mesecev, nerad zapusti kraj.

Kar se tiče dela, pa je slabo. Kolikor je dela v tvornici je prav slabo in veliko ljudi je brez dela, ali kateri delajo, so tako siromašno plačani, da se človek jedva preživi. Plače so v tvornici po 40c pa do 60c ali več na uro. Toda oni, ki imajo po 60c na uro, morajo biti že stari delavci v tovarni, za začetek pa plačujejo večinoma samo po 40 do 45c. Delavci na cestah so povečini zamorci in tako tudi delajo sedaj zamorec pri plinarji, kjer je malo več belopoltnih ljudi.

Finančno torej ne stojimo dobro, vendar pa nismo tako na slabem, kar se tiče društev. Naša društva napredujejo vsakega dne, ako ne veliko v članstvo, pa drugače. So pa seveda tudi taki, ki samo paradirajo z imenom "napredni". Takih ljudi seveda ni mogoče pridobiti, da bi začeli delati za ideje in za koristi našega jugoslovanskega delovnega ljudstva.

Pred osmimi leti smo imeli komaj tri podporne organizacije, dočim jih imamo danes kakih sedem. To pomeni že zelo dober napredek v podpornem organiziranju, zlasti pa nam podaja dobro sliko dramski in pevski zbor.

Tri društva, katerega smo imeli pred osmimi leti, pa niso imela v načelih samo organiziranje v podpornih organizacijah, temveč so se lotile tudi udeleževanja višje ideje in to je ustanovitve svojega doma. Kupila so dom, kateri veliko koristi skupni slovenski javnosti. Resnica je, da ta dom ni popolnoma odgovarjal našim potrebam, ali pomagati smo si morali s tem, kar smo imeli. Tako smo bili po osmih letih prisiljeni dom izboljšati. Stiri društva, ki danes lastujejo dom, so sledeča: Prvo in najstarejše naše društvo "Zavedni sosede" št. 158 S. N. P. J., "Jutrzanja zora" št. 337 H. B. Z., "Slovenski dom" št. 6 S. D. Z. in "Napredek" št. 132 J. S. K. J. Dom sedaj zelo dobro uspeva, kar pomeni, da Slovenci in Hrvati ne poznamo razlike med seboj, temveč da smo vsi Jugoslovani. Zato pa bi bilo lepo od bratov pri ostalih društvih, da pristopilo k nam za razširjenje jugoslovanskega društvenega doma.

Danes bratje se obdržavajo seje po privatnih prostorih, ko bi lahko imeli svoje seje v našem skupnem domu. Če bi to sklenili, bi pokazali, da so za korist doma in za našo slovensko kolonijo v Euclidu. — James Robich.

Zaključek 25. serije delnic.

North Chicago, Ill. — Slovensko stavbinsko in posojilno društvo zaključ 25. serijo delnic 30. julija, in ker je želeli, da bi vsi vlagatelji prve serije imeli zadostno vplačano, zato se opozarja vse delničarje prve serije, da svoje "Pass Books" pregledajo in se prepričajo, je li pravilno plačano, da zamorec potem za vsako delnico plačati \$100.00. Kdor je v dvomu, naj se prepriča pri tajniku.

Nova 26. serija se otvori v soboto 6. avgusta. Rojaki, se zite po njih.

Vsi oni, ki imate denar na rokah, lahko vložite svoje prihranke pri slovenskem podjetju na 4½% obresti.

Za Slovensko stavbinsko in posojilno društvo (North Shore Building & Loan Association) — Math Ivanetich, tajnik.

Spomini na botra, bolhe in druge

Akoravno je že blizu štirideset let od takrat, se še vedno spominjam mojega dobrega krstnega botra, ki mi je tudi zabil, da ga ne smem nikoli pozabiti. Pa ni bil on samo moj krstni boter, temveč je bil boter še na stotine drugim dečkom. Bil je samec in v začetku skoro bogat. Imel je kar tri hiše in klobučarjio neke na Kranjskem. Razen sestre Nežke ni imel nobenega sorodnika in kot tak ni nikoli odrekel, da bi ne nesei novorojenčka v cerkev h krstu, akoravno mu ni bilo ne za cerkev ne za duhovne. Bil je na svoj način napreden in filozof. Ker je bil izučan klobučarstva, je prepotoval več dežel in se tako navedil biti švedljiv. Ni pa mogel videti svoje lastne sestre Nežke, ki je bila tudi samica, ampak velika tercijalka.

Boter je bil posebno obložen z delom ob sobotah, zato sem mu jaz pomagal, kakor sem vedel in znal. Razen mene pa je imel še dva izučena klobučarja, a še je bilo premalo. Skoro neprenehoma sem bil pri botru in sem tudi vedel zakaj. Doma sem bil namreč večkrat lačen kot pa sit. Moj boter mi je postregel, ker je imel v velikem rešetu polno starih, trdih in plesnivih žemelj. Nekaj žemelj je bilo že več kot leto starih, pa to nič ni delo, saj so vseeno prišle dobremu mlademu želodcu.

Sejmarški dan se je približeval in hodilo je premalo klobučkov. Zato me je boter še zvečer poklical in tako zbral tudi nekaj drugih vaških fantov, da bi izgotovili klobuke. "Le hitro," je dejal boter, "saj se veliko ne gleda, kakli klobuki bodo, samo da bodo okrogli." Boter me je še poslal v prodajalno po pol litra "ta boljšega" in tako so pili in delali, jaz pa sem otepal stare žemlje. Klobučarske strune so pokale, da se je arovica in volna cefrala. Arovico in volno za izdelovanje klobukov so hranili v drugem nadstropju in gori sem moral ponjo. V arovici in volni pa je bilo na milijone in gotovo bi lahko rekel, tudi brez števila bolh. Moj boter je vse to dobro vedel in me je nekoč, ko sem prišel doli, ustavil, rekoč: "Ti, Tonče, imaš pa že preveč rudeč in obrizgen vrat, pa mi ne hodi več po volno. Če greš še parkrat, bi ti mogoče bolhe še vrat odjedle. In sem se potipal po vratu, če ga imam še. Boter je od tedaj pošiljal druge po volno.

Nekje nedelje zjutraj me je boter poklical, da stečem še po pol litra "ta boljšega." Pri tem so imeli moj boter in pomagali posvetovanje pri zaprtih vratih. Posvetovali so se, kako bi pregnali preklicano golazeno. Eden izmed njih je kar obupal in tako sem tudi jaz. Nekdo, bil je bolj pogumen, je predlagal takole: "Gospod mojster, pokličite otroke iz cele vasi, dajte vsakemu po dva krajcarja, na tretiste veliko fiziola in otroci bodo pobrali fižol in bolhe."

Vsi so bili zadovoljni in zgodilo se je. Otroci so pridno pobirali in pobrali skoraj vse. Med njimi pa je bil precej velik gump (tako so mu vsaj pravili), ki je začel nekaj otepati po rokah, in so tako začeli delati kar vsi; gumpce pa je vplil: "Bolhe so tu, bežimo, bežimo." Skoro da so vsi poskakali skozi okno in koder je pač kateri mogel. Moj boter je bil poštenjak in jim je vseeno vse poplačal, daširavno niso dovršili svojega dela. Silno se je mož smejal in tega ni mogel pozabiti, dokler ga ni izplil še en štampelj. Med tem časom sem tudi jaz pohrustal še eno staro žemljo.

V nekaj dneh je njegova sestra Nežka na smrt zbolela. Naenkrat je bilo in ona ni mogla več v cerkev, kamor je iz srca rada zahajala, če so bila vrata odprta in kjer se je bila tudi spovedala vsaj po dvakrat ali trikrat na teden, da so se je bili celo duhovni že naveličali v spovednici. To zadnje je bilo tudi vzrok, da je Nežka zbolela. Ko jo je nekega dne duhovnik

(Dalje na 3. strani.)

Delavčeva opazovalnica

Piše Ivan Molek.

"Fighting spirit".

82,00 oseb je 21. julija 1927 Anno Domini plačalo čez milijon dolarjev samo zato, da je moglo videti, kako sta se dva boksarja pretepała na odru v areni v New Yorku. To sicer ni bil prvi spektakel te vrste, niti ni bil hvalabogu zadnji — ampak zakaj je to?

Človek, ki k sreči ni stoprocentni homo Americanus, se po pravici vprašuje: Zakaj to, odkod to in kako to? Ne zakaj se človeške gošile pretepaajo, marveč zakaj ljudje tako radi gledajo "prajzajt", da plačajo \$125 za prvi sedež? Zakaj oblast dopušča to moderno gladijatorstvo? In zakaj dvajset milijonov ljudi s takim navdušenjem poslušajo na radio podrobnosti o sunkih na levo in desno, v čeljust, na lice in nos in na oči? Zakaj se dobrim krščanskim ljudem tako lepo zdi, če vre kri iz nosa, ust in ušes? Ali je to klimaks kulture, civilizacije?

Neki ponosni džingotični urednik piše, da je to zato tako, ker je v Ameriki "fighting spirit" (bojevni duh) doma. Ameriško ljudstvo kar kipi "fighting spirit", zato ljubi vsak "square fight" — in zato tudi lahko nekaj pokaže. Brez boja ni nič. Udaril in sunil!

Tako? Hm, poglejmo malo. Med gledalci, ki tulijo okrog arene, je precej delavcev; med milijoni, ki vričajo in hurajo doma ob radiu, je ogromna večina delavcev in farmerjev. Kje pa je njihov "fighting spirit",

Androlin:

Moje letovanje po jugu

Jaz še nisem poročen. To je za moje letovanje in za mene samega najbolj važno, ker drugače bi letovanja prav gotovo ne bilo in mogoče, kar bog ne da, tudi mene ne. Kako nujno je potrebno, da je človek samec, če se hoče podati na letovanje, najboljša pojasni klaverna zadeva mojega oženjenega prijatelja Trpina, katero moram napisati, da bo vsaka lepa čitateljica vedela, da je bilo za moje letovanje neobhodno potrebno, da je do zdaj še nisem vzela.

Moj dobri oženjeni prijatelj je v vzhienosti, katera pri nje-mu ni posebno redka, slovesno objubil, da izleti daleč doli na "Fiji Islands", kjer otočani kar tako-le nagi hodijo po pesku pod palmami. No, in mojemu prijatelju je ta objuba, kakor je bila lepa, ostala samo na jeziku. Mogoče sta se pobogala z ženo, mogoče je tudi ona po svoji dobri stari navadi preklajala upalne račune mojemu dobremu prijatelju, kakor kak samostanik, ki ne trpi ugovora; kdo naj ve, če pa skrivata svoje zakonske odnose kakor kača noge. Ta zakonski par je že tak, da se pred menoj, ki še enkrat povem, da nisem poročen, najbolj liže potem, ko napravi največ škodo na porcelanasti, prsteni, glinasti in drugi taki negospodarski posodi. — Opo-mniti moram kajpada, da je zakonski par mojega prijatelja po daljših premislekih prišel do treznega zaključka, da tako ne gre več, še nadalje kupovati drag in netrpežen porcelan, ker se družina prehitro množi. V njuni kuhinji je torej samo še pločevinasta posoda, od katere pa je okrušen ves emafi.

Iz poslednjega, kar pa vsaj na prvi pogled ne spada k opisu mojega letovanja, bi mogoče sklepali, da izguba vsled pobite posode brani mojemu dobremu prijatelju, da se letos še ne bo kopal v pesku pod palmami, čeprav je to njegov najvišji ideal.

Na jug bi pa nikoli ne poletel, če bi se sukal samo okoli mojega dobrega prijatelja Trpina, njegove žene in njunih loncev, kajti vse to se nahaja na umazani Dvainsdvajseti cesti, dočim moram jaz na solnčni jug — med črne zamorce, dišeče Italijane in Francoze, pa med junake kukluksklance. To ni tako

kakor je treba izvajevati štrajk? Kje je "spirit" boja, kadar industrijski baron nabije "indžunkšen" in mobilizira četo privatnih pobojnikov? Kje je "spirit", kadar velebanditi navijejo cene odjemalcu in znižajo cene farmerju?

Je že res, da ne manjka "spirit" pri gotovi manjšini, ki se zaveda, da je nesramno izkoriščana in potlačena. Še druge manjšinice so; med temi je ena, ki je celo privravnjena iti ob štirih zjutraj na barikade. A ves ta "spirit" ne izda dosti, dokler odločujoča večina samo "gadema" med štirimi stenami, kuha "home brew" in stiska pest v žepu in potem gre spat.

Fakt je, da je v masi, ki plačuje za barbarško boksanje, prokleti malo "fighting spirit". V masi je navadno zajčji spirit — kadarkoli je treba izvršiti večje delo v psihologičnem momentu. Masa sploh nima nobenega spirita.

Masa uživa "fajt" le tedaj, kadar se drugi "fajtaajo". To velja enako za najnižjo plast kakor za družabno "smetano" na vrhu, ki kar kipi "spirta", kadar gleda idijote, ki se mlatijo za njeno zabavo ali njen profit, bodisi v West Virginiji, Passaicu, Nikaragvi ali na Kitajskem. Može kapitala, ki vgaajo javno mnenje, vedo, česa je treba za hipnotiziranje plebejcev, da ložje pozabijo ip malo pohurajo.

Dva "prajzajta" v letu med drugimi norostmi in večina je zadovoljna.

visokodoneče kakor fatamorganski "Fiji Islands" mojega prijatelja, ali bolj praktično je vendar, ker vsaj lahko dosežem, čeravno sam smatam.

Pa sem si že v Chicago oblekel bele hlače in del nase čisto srajco z ovratnikom, ki čez gleda, in sem si kupil bele čevlje in najboljši panama za dva dolarja. In ko sem se takle poslavljaj od dobrih prijateljev, se mi je kar samo smejalo, tako se mi je dobro zdelo.

Nisem se pa sam podajal na tako dolgo pot. Ne rečem, da bi se ne upal ali kaj takega, kar bi imelo kaziti moj pogum, temveč kar tako sva se bila dogovorila, da bova skupaj letovala po solnčni deželi. Ta moj soletovalec je moj stari prijatelj (jaz imam od sile veliko prijateljev), ki je mojih let, in ga bom imenoval za Toneta Kljuna. Iz previdnosti ne maram napisati njegovega pravega imena, da se zavarijem pred nepotrebnimi sitnostmi, čeravno ne mislim nič slabega pisati o mojem prijatelju.

No, in moj prijatelj Tone Kljun si je tudi oblekel hlače in bele čizme, da je bil neverjetno lep. Tako-le sva stopala doli po Mišiganekem bulvardu: oba v belih hlačah in v novih belih čevljih (ki so prijetno škripali), z mehkim slamnikom, lepó novo srajco in vsak svojim malim kovčgom. In sva precej hitro stopila, da bi ne zamudila vlak-a, ali vseeno nisva mogla pre-zreči pogledov, ki so švigali za nama in strmeli na naju od vseh strani širokega trotoarja. Mersikateri našmehek sva vrnila in kar nehote zaustavila korak. Že samo ti pogledi so bili letovanje, kakršnega človek ne doživi ob navadnih dneh. Ali letovanje je šele pričelo, ko se je naenkrat vsula ploha in nisva mogla s prijateljem s tako lepimi novimi slamnikami in lepo polikanimi novimi belimi hlačami prav nikamor pod streho. Stedla sva, kar se je le dalo, in sva sva mokra pribežala na postajo. Zelo grdo se je nama zdelo, da se je morala ravno na naju izliti ploha, zato pa sva molčala in tudi najini novi čevlji niso škripali več.

(Dalje prihodnjik.)

Agitirajte za "Prosveto"!

Vesti iz Jugoslavije

K UBOJU ŽUPANA BRUMNA NA ČERNEM.

Ubijalec Kojić zopet na svobodi. Velikasten pogreb nesrečne žrtve.

Financijski stražnik Milovana Kojića, ki je brez razloga z bajonetom zabodel župana Brumna, ki je obojnik eskorta spremila k sodišču v Mariboru. Ko ga je narednik izročal jetničarju, mu je Kojić sunkoma iztrgal bajonet in se hotel sam zabosti, kar pa so seveda takoj preprečili in je bil Kojić vtaknjen v preiskovalni zapor. Toda v četrtek je bil Kojić zopet izpuščen in se je z vlakom, ki odhaja iz Maribora, vračal na Črno. Voznega listka ni imel, pač pa je sprevodniku Fabjanu pokazal dokument, ki mu ga je izstavilo sodišče z navedbo, da je Kojić na zaobljubo po paragrafu 191 k. z. izpuščen na svobodo ter mu je naročeno, da se javi zopet v službo na Črnem. Sprevodnik je ta dokument pridržal z namenom, da mu ga vrne na izstopni postaji v Prevaljah. Toda na postaji Breznem (na pol poti) je Kojić nenadoma izginil iz vlaka in se izgubil v okolici.

Ko je sprevodnik videl, da Kojića ni več v vlaku, je dokument pokazal službojuočemu obojniku, ki je dokument oddal na postaji v Prevaljah. Že v vlaku je med potniki nastalo razburjenje, ki se je nato razširilo na vse prebivalstvo tukajšnjega okraja, ker ljudje pač ne morejo pojmovati, kako da je bil tako opasen človek, kakor je Kojić, izpuščen iz preiskovalnega zapora.

Kojića sedaj zopet lovijo orožniki, ker obstaja upravičena bojazen, da si bo poiskal kako novo žrtev.

Pogreb pokojnega nesrečnega župana Brumna se je vršil v četrtek prav velikastno. Krsto s truplom so na avtu prepeljali iz Slovenjgradca, kjer so pokojnika spremili do občinske meje občinski odbor, Sokoli in druge korporacije. K sprejemu krste se je zbralo številno občinstvo tudi v Guštanju, Prevaljah in Meziči, koder je vozil avto.

Na Črnem je bila krsta položena na oder v konzumu, čigar poslovanje je bil pokojnik. Pogreb, ki se je vršil ob 17., je bil velikanski. Venci so bili številni. Poleg velikih množic od blizu in daleč sta se sprevoda udeležila tudi srečki poglavar Koropeč, finančni inspektor Čretnik, meziško in domače pevsko društvo, rudniška godba, gasilci in zastopniki vseh domačih korporacij.

Statistika našega srednjega šolstva. Po zaključku šolskega leta objavlja ministarstvo srednjih šol v Jugoslaviji. V celih državah imamo 174 državnih gimnazij, 5 realnih in 35 realnih gimnazij. Obstojalo tudi privotni zavodi, samo Rusi imajo 12 srednjih šol, ki pa jih statistika ne šteje. Od 174 državnih gimnazij je bilo 114 popolnih. Skupno število profesorjev je na srednjih šolah znašalo 3951, med njimi 850 ženskih moči. Določena pa je bilo ob zaključku šolskega leta 60.137 fantov in 23.892 deklet, torej skupno 84.029. Napredovalo je 38.427 dijakov in 16.347 dijakin, skupno 54.774. Repetiralo bo 4.573 dijakov in 1.510 dijakin. Največje število gimnazij je v belgradski oblasti, 16, a najmanj v bihaški in bregalniški, ki imata samo po eno gimnazijo. Vendar srednje šole na najbolje stoji v ljubljanski oblasti, kjer pride na tisoč prebivalcev po 56 srednješolcev, a najslabše je v bihaški oblasti, kjer pride na 1000 prebivalcev le po 2 dijaka in v vranjski po 3. Pravoslavni dijakov je bilo 52.777, katoliških 25.514, muslimanov 1464, ostali pa pripadajo drugim konfesijam.

Obup dveh starejših ljubljancev. Tragična smrt Jerneja Zargija, ki se je vrzel pod brzovlak pri Brezicah, je zelo pretresla njegovega brata Ferdinanda, mestnega uslužbenca.

Carigrad ne bo prekršen. Angora, Turčija, 23. jul. — Turški predsednik Kemal paša je včeraj zanimal vest, da bo Carigrad imenovan po njem Mustafa Kemal. Rekel je, da je to absurdnost. Carigrad ali Konstantinopol ostane.

Pameino. "Jaz nikoli rad ne jem!" "Zakaj pa ne?" "Ker izgubim tek, če se namagam jem."

SPOMINI NA BOTRA, BOLHE IN DRUGO.

(Nadaljevanje z 2. strani.)

nik odpodil od spovednice, češ, da je to že preveč, vsaki dan ga nadlegovati, je to Nežika tako užalilo, da je tako naredila in drugi dan na smrt zbolela. Hotela je duhovna na dom, češ, ako me nisi hotel spovedati v cerkvi, me boš pa doma.

Tistega jutra je bil boter silno preobložen z delom. Kar naenkrat so se odprla vrata in vstopila je stara ženica ter nagovorila botra: "Nežika je na smrt bolna, pojdi hitro k sestri, če jo hočeš videti še živo."

Boter se je odpravil in je šel mene vzel s seboj, ali še prej se je hotel opogumiti in ga je spili kar dva stamperla. Kaj se hoče, človek res ne ve, kdaj odbije njegova zadnja ura. Nežika je dejala vstopivšemu bratu:

"Brat Andrejče, prosim te, pospravi malo po hiši. Kmalu bodo prišli gospod duhovni."

Moj boter pa ni hotel slišati od duhovna, zato ni nič dejal, samo mene je nagnal, da mu pomagam. Nežika pa je med tem zamišljeno gledala v strop; sploh se je pripravljala na sroved. V kratkem času sva skoro vse znesla v vežo in v veži pustila vse navzkriž. Samo še z veliko omaro sva se trudila, katere nista in nista mogla spraviti skozi vrata. Tedaj pa je Nežika pogledala, kaj sva ugnajala in je z vso jezo skočila iz postelje in naju prav korenito oštela. Vpila je, da ona ni naročila, da bi pohištvo spravljala iz sobe, temveč da bi samo malo pospravila. No in botru je bilo tudi hitro dovolj, pa je rekel:

"Piši me v uho ti in tvoj gospod." Odšla sva in niti velike omare se nista več dotaknila, da bi jo spravila izpred vrat.

Boter me je jemal tudi na semen, samo da je šla trgovina bolj hitro od rok. Okoli pol dneva sva prodala še skoraj vse klobuke. Zakaj bi jih tudi ne, saj je bil moj boter tudi boter stotine drugim dečkom. Klobuki so bili dvojne vrste: prav lepi iz arovice po štirideset krajcarjev in pušleji zastoni, druge vrste pa so bili švicarski, lepi okrogli iz volne, po goldinarju in pol. Teh je ostalo par.

Gospod Ploskar, bil je bogat veleposelnik, je vsako leto kupil pri mojem botru. Kupil je lepega švicarskega. Nekdo je po kupčiji odšel od stojnice mojega botra k svinjarju s Hrvaškega. Ta ga je vprašal, če je tudi on kupil klobuk pri mojem botru in ko mu je gospod Ploskar pritrdil, je svinjar vzel v roke klobuk ga obrnil proti soncu in ugotovil: "Ta klobuk ni nov, to je star, popravljen klobuk."

Gospod Ploskar je jezen prišel klobuk nazaj in povedal, da mu je boter prodal star klobuk. Moj boter pa ves iz sebe, godrnjal je in kiel po nemško in po hrvaško ter vprašal gospoda Ploskarja, kdo ga je tako grdo nalagal. Gospod Ploskar je pokazal na Hrvačo, ki je svinje prodal in moj boter je pogledal tja. Tedaj se mu je na razjasnil obraz in dejal je: "Aha, ej zato pa laže, ker je svinjar!" Gospod Ploskar je verjel botru, nasmejale se je in zadovoljno odšel. — Anton Gorenz.

NEURJE V ZGORNJEM WISCONSINU.

Superior, Wis., 23. jul. — Dve dekleti sta zgodaj včeraj zjutraj zgoreli v Omega telefon postopju, v katerega je tresčilo, nakar je poslopje naenkrat objel plamen. Šest drugih poslopj je bilo uničenih v silnem viharju.

Milwaukee, 23. jul. — Nevhita, ki je zgodaj včeraj zjutraj razsajala, spremljana s točer treskanjem in garmanjem, je v severnem in južnem delu države povzročila na tisoče dolarjev škodo.

73letni starček se je obesil. Chicago, 23. jul. — C. Dohbertin, 73 let star, se je včeraj obesil na svojem domu 2341 Milwaukee avenue radi slabega zdravja.

Krivo gledost se lahko odpravi pri otrocih

Zanemarjanje škilavosti ali krivo gledosti pri otrocih pokvari otroka za vedno, piše dr. Sidney Walker.

Pred dvajsetimi leti ali manj se je dalo zelo malo pozornosti, da bi se razumno odpravilo pri otrocih krivo gledost ali škilavost. Splošno se je domnevalo med zdravniki, da otroci, ki križem gledajo, ko postanejo starejši, postanejo tudi močnejši in s tem tudi pridobijo močnejše kite na očeh, kar jim naravna oči pravilo. Poleg tega pa je bilo še več drugih očesnih bolezni pri otrocih, ki so jim zadajale resne poškodbe v poznejšem življenju. Mnogo otrok je izgubilo vid enega ali pa obeh očes samo radi nemarnosti staršev, še več pa radi nevednosti roditeljev in zdravnikov. Toda sedaj je temu drugače. Medicinska veda je zelo napredovala v vseh pogledih. Da se je medicinska veda resno pričela baviti z ozdravljenjem pokvarjenih ali šibkih oči, kar neredi krivo gledost, je seveda velike vrednosti za človeški rod, ker znano nam je, da vid človeka je menda glavna potreba.

Resnica je, da so se izvrševale operacije na očeh že pred dolgi časi, toda metode tedanjih operacij so bile neznatne, v veliko slučajih so bile kajpak tudi neuspešne in rezultati so bili vedno dvomljivi in konsekvencno take procedure so imele le malo kdaj dobre rezultate, le malokdaj je bil pacientu vrnjen vid v celoti ali pa vsaj delno.

Vzrok, da je veliko ljudi izgubilo vid v slučaju krivo gledosti, hočem podati v na sledem: Kadar se oko obrne v notranjo stran, tedaj vedno registrira dve sliki v možganih otroka. Toda to se mu kajpak ne dopade, zato pa poskusi videti samo en predmet z obema očmi na enkrat kot vidijo drugi ljudje, in kar je še bolj naravno preze drugo ali namišljeno sliko, ker je to njegova edina odpomoč.

Rezultat tega kajpak je ta, da se njegovo oko tekom tega ne razvije, ker ostanje popolnoma nerabno in kaj rado se prijeti, da tako oko popolnoma oslepi. Ako bi ne rabili roke eno leto, bi se prav gotovo ne razvila; prav tako je z našim očesom.

Nobenega vzroka ni, zakaj bi kdo izgubil vid radi krivo gledosti. Na vsak način je treba dati takega otroka takoj v roke zmožnemu in večjemu okulistu, da ga vzame v svojo oskrbo. V velikih mestih imajo že sedaj v šolah posebne klinike, v katerih preiskujejo otroke in jim pomagajo, da jim ohranijo vid.

Krivo gledost pri otrocih je podedovana stvar, a ni nikakoli bolezen, ker krivo gledost ne povzroča nobene bolezni, temveč kratkovidnost ali pa dolgovidnost. Kadar tak otrok poskusi videti gotovi predmet in si napenja oči, tedaj se oko obrne proti nosu, ker je napetje premočno za slabotne očesne kite.

Tudi če je treba ko je otrok star šele dve leti, je popolnoma umestno otroku dati naočnike, da se mu oči uravnajo. Skoro v vseh takih slučajih se da pri otrocih pravilno naravnati oči s pomočjo naočnikov. Le v majhnih slučajih je potrebna operacija pri otrocih. To je potrebno posebej v življenju, ko se krivo gledost zastara.

Preiskava glede pretiranih cen. Chicago, 22. jul. — Na pritožbo nekaterih občinskih moči tukaj, da se zahtevajo visoke, pretirane cene na Municipal pieru, je mestna zbornica odredila takojšnjo preiskavo. Mesto, doli od vseh dohodkov tega prostora 28%, kar prinese mestu na leto od 45 do 50 tisoč dolarjev. Na omenjenem mestu se nahaja plesna dvorana, jedila ter razne zabave, za vse to je zahtevana visoka vstopnina ter cene za jedila.

Kako delajo na Filipinih

Ni čuda, da ameriški kapitalisti nasprotujejo neodvisnosti Filipincev.

Manila, Filipini. — Pred enim dobrim mesecem je bil tukaj ameriški senator Burton K. Wheeler iz Montane. Ustavil se je med potjo na Kitajsko. Wheeler je intervjuval nekega lastnika sladkorne plantaže in cukrarne. Razgovor je bil sledeči:

Wheeler: Vi ste torej lastnik te tovarne za sladkor.

Lastnik: Da, senator, to je moja last. Stane me poldrugi milijon dolarjev (tri milijone pezo).

Ali vam niso kaj dobika? Lastnik: O da. Vsako leto naredim pol milijona dolarjev ali milijon pezo čistega dobika.

Wheeler: Kje prodajate sladkor?

Lastnik: V Združenih državah vse do zadnjega zrna. Filipinski sladkor ima prosto pot tja, saj menda veste.

Wheeler: Da, vem. Prosim, ali bi mi hoteli povedati koliko plačujete vašim delavcem, Filipince?

Lastnik: Seveda, z veseljem. Plačujem jim po 50 centov (1 pezo) na dan.

Wheeler: Tako? In vi delate pol milijona dolarjev letnega dobika od poldruga milijona investiranega kapitala?

Lastnik: Da, senator.

Wheeler: Hvala! Zdaj vem vse.

Dr. V. Korun:

MASLO NA GLAVI

"Kaj je, prijatelj Keber? Ali res nameravaš kandidirati?" me je vprašal bivši poslanec in sedanji kandidat Ivan Vozel, ko sva se srečala na ulici.

"Miče me, miče, kakor vsaki-krat, kadar so razpisane volitve v narodno skupščino," mu odgovorim: "toda odločiti se ne morem."

"Odločiti se ne moreš! Zakaj pa ne? Od kdaj si pa tak omahilivec in cincas? Saj odkar te poznam, si bil vedno odločen moč, ki si zmeraj ravno in trdno stopal proti svojemu cilju."

"Ne rečem; pri drugih podjetjih že. Ampak kandidatura je tako kočljiva stvar, da se človek ustraši, če pomisli, kaj vse se zahteva od poslanca."

"Nu, nu! Kaj se zahteva? Obljube in nič drugega. Obljetati boš pa vendar znal!"

"Samo z obljubami se volilci pač ne bodo zadovoljili!"

"Verjem! mi! Največkrat. Ako ne, je pa treba poiskati kak izgovor in to ni težko."

"Kakšen izgovor? Ne razumim te."

"Oh, kako si naiven! Vidi se, da še nisi bil poslanec. Pomni torej! Najučinkovitejši izgovor je, da zvališ krivdo za svoj neuspeh na politične nasprotnike, češ da so oni preprečili ugoditev tvoji zahtevi. S tem izgovorom ubiješ tako rekoč dve muhi na en mahljaj: operiš sebe in ogrdiš nasprotnika."

"Kaj pa, ko bi res ne bilo, da so oni preprečili?"

"Res ne bi bilo! Za res ali ne res se mi politiki malo menimo. Trdovratno je treba trditi, da je kaj res, in volilci ti bodo verjeli še tako debelo laž, zlasti če se zadeva tiče njihovih neprijateljev. Sicer imaš pa še dovolj drugih izgovorov na razpolago, kakor na primer, nesposobnost vlade, katere ne razume ljudskih potreb, ali slabo finančno stanje države, ki ne prenese nobene nove obremenitve, razen ko bi se naložil volilec nov davek. Novega davka se ja vsak volilec sigurno tako ustraši, da brez mrmanja odneha od svoje zahteve. Slednjič pa, ali je treba hoditi pred volilce račun dajati za svoje delovanje? Ne bodi neumen! Kadar si izvoljen, si in ostane poslanec, ali ravnaj po volji volilcev ali ne; ko pridejo nove volitve, jih pa obisaj pa obljubami in spet te bodo volili. Tako delam jaz, Ivan Vozel, po narodovi volji bivši in bodoči narodni poslanec ter član važnih skupščinskih odborov." Rekel je in se ponosno potkal na prsi.

"Hlava za pojasnilo, hvala! To vprašanje zdaj razumem in naadam se, da bi se sčasoma že navadil ravhati se po teh navodilih. Toda dvomim, da bi imel vse zmožnosti, ki so poslancu potrebne. Ne rečem, govornik nisem slab. Saj kadar govorim v klubu, čigar predsednik sem — prosim pa, naj to med nama ostane, ker klub iz tehničnih vzrokov oblastu ni prijavljen — mi vsi navzoči ploskajo, hvaleč me, da znam besede lepo postavljati in da rabim izbrane izraze, ki jih tudi občutljive klubove članice rade poslušajo, ne da bi pri tem zardevale."

"Besede lepo postavljati! Rabi izbrane izraze. Pojdi, pojdi!" me Vozel smeje se prekine. "Prijatelj, z uglašenostjo, budi v vedenju budi v govorjenju, v skupščini ne napravljaj nikakega učinka, kvečjemu si kot nekaj inteligentni disident nakopiješ mrtnjo svojih tovarišev. Saj ti je vendar znana latinska prislovica: Če živiš v Rimu, drži se rimskih običajev!"

Pač pa ti je potreben močan glas, da si z njim proboriš posluš, nadalje primerna zbirka posovk, ki naj ti bodo vedno na razpolago, za vse slučaje pa tudi krepke pesti niso odveč, ker človek nikdar ne ve, kaj utegne priti med sejo."

"A to, kar si mi navedel, so le telesne lastnosti. Kaj pa duševne zmožnosti, misli in ideje?" ga vprašam.

"Idej ni treba prav nikakih, prijatelj, pa tudi misli le za domaćo rabo. Klub je, ki misli. Čim voljeje se pokorja večini, to se pravi, čim manj samostojno misliš tem rajši te bodo imeli. Ako boš pa mnogo sitnariš s samostojnostjo svojih misli, nasvetov in predlogov, se kmalu najdeš pod klubovim kapom."

"Nič ne de," mu odvrnem; "jaz bi bil itak najrajši divjak. Divjaštvo se najbolj prilaga moji naravi."

"V navadnem smislu, da; še prav ti utegne priti. Toda v političnem, ne, ako hočeš kaj veljati."

"Kateri stranki naj se pa pridružim, da zadenem pravo?" vzklinem. "Če je namreč verjetno, da časniki poročilom, in naj vsi kandidati kaže člane stranke pri volitvah propadejo, njeni listi so navzile temu polni zmago-slavja ter pišejo: "Z izidom volitev smo lahko zadovoljni, zakaj moralna zmaga je na naši strani. Mi napredujemo, nasprotnik nazaduje," in tako naprej."

Vozel se nasmehe, nato pa pravi: "Prvič, same moralnosti zmage nihče nič ne ceni; drugič so taka in enaka poročila od urednikov namenjena prav za prav za humoristično rubriko časnika, kjer naj bi služila za smeh in zabavo, toda navihani staveji jih iz same nagajivosti vrinejo v njegov politični oddelček."

"A tako! Torej jih ni smatrati za resne?" se začudim.

"Kaj še! Zato ti pa tole svetujem: Zdaj se snuje močna vladna stranka. V to vstopi! Tudi jaz se bom po volitvah preorijental in vstopil vanjo. Ali bo volilec prav ali ne, za to jih ne bom vprašal. Seveda svoje dni, ko smo bili še mladi in neumeni, smo take preorijentacije imenovali kruhobore in neznačajne, toda dandanes, ko so drugi časi in drugi nazori, pravimo o njih, da so uvideni in dalekovidni. In res so. Le pomisli! Kakor je vsak Napoleonov vojščakov nosil maršalsko palico v svojem telečnjaku, tako nosi vsak poslanec vladne stranke ministrski avtomobil pod svojim klobukom. Ali ti upanje, da pri naših nepretrganih krizah vsak trenutek lahko postaneš minister, ne bi zbulalo v prsih božanskih čuvstev? Kaj?"

"Gotovo, gotovo!" mu hitim pritrdjevati. Nato pa v zadregi zakaslam, oklevajoč, ali naj omenim maslo na svoji glavi. Vendar iz sramežljivosti se ne morem odločiti; zato pa pravim: "Vendar pa ima poslanec tudi vsakojake neprijetnosti!" "Nekaj malega jih že ima," mi Vozel pritrdi. "Kar doma pri svoji ljubi ženi seveda ne sme sedeti. Vsako četrto leta se radi

lepšega že mora prikazati v skupščini. Zato ima pa tudi ugodnosti: celoletne dijete za nekaj skupščinskih sej, ki se jih udeleži ali pa ne, nadalje komisije, provizije in tako dalje. Aa! Ali se ti voda dela v ustih? Aa! In končno, naslov "gospod narodni poslanec" se vendar tudi lepše ališ nego samo "gospod Keber". Razen tega utegneš tu pa tam prejeti tudi kako parfimirano pisemce, v katerem te soproga kakega tvojega tovariša zaupno povprašuje, kako se njen mož vede tam doli ob Dunavu, ali morda miali, da se njegova poslanska imuniteta raztegne tudi na vratolomne skoke žez zakonske ojmice? Takaka zaupna vprašanja pa vedno dobro denejo človeku, ker kažejo, da nekaj velja na svetu."

"Ti! Ker sva že pri tej točki," zajecijam, "ne rečem, da ne bi kandidiral, toda strah me je stopiti v javnost, ker imam maslo na glavi."

"Eh, kaj bi tisto!" se Vozel nasmeje.

"Maslo na glavi imamo vsi; razlikujemo se samo po njega klikosti in kakovosti. Nekateri ga nosimo po kilogramih, drugi po dekagramih, nekateri imajo presnega, drugi žezkega. Ako ga imaš tudi ti, o čemer ne dvomim, boš pač vpoden naš bratec. Ko bi ga ne imel, bi ti ga na tvoji nasprotniki sami namazali na glavo."

"Baš to je, česar se bojim, da bi moje ime vlačili po javni umazaniji."

"Prazna bojazen! Procedura pri tem je namreč takale: čim globlje te bodo listi nasprotnikov v blato tlačili, tem više te bodo časniki tvoje stranke v nebo povzdigovali. Iz teh nasprotij si pa čitatelj napravi sodbo, ki ga dovede do zaključka, da si pač tak, kakršni so drugi ljudje, nič boljši in nič slabši."

To reka! pogleda na uro, nakar vzklikne: "U! Predolgo sem se zamudil. Volilci že gotovo nestrpno čakajo name."

Nato je pa odbrzel proti gostilni "Pri zavednem volilcu", kjer je tisti dan imel volilni shod.

In jaz? Jaz se pa še do danes nisem odločil, ali bi kandidiral ali ne, in sicer zgolj zaradi masla na svoji glavi, boječ se, da ga moji nasprotniki ne bi preveč razmazovali po svojem časopisu.

Za krajek šas

Razgovor treh deklet.

Vera: "Ker smo vse tri dobre ženske, pa mi povejta, zakaj so ženske kakor brljani?"

Upanje: "To je lahko, sestra; zato ker čim večja je razvalina, tem bližje nje se opletajo."

Vera: "Dobro, ali zakaj so potemtakem tudi slabe ženske kakor brljani?"

Ljubezen: "To je še lažje! Čim bližje se opletajo, toliko večja je razvalina."

Ojoli!

Mali Janezek: "Ate, kako pa veste, če je kdo pljan?"

Janezov ate: "Vidiš, moj sinček! Pogledaj tam tista dva moža. No, če bi se tako-le malo nacukali, pa bi jih videl štiri."

Mali Janezek: "Ampak ate, saj tam je vendar samo eden mož."

Koliko je Slovanov?

Crnogorec je pripovedoval zabitemu Albancu: "Vidiš, brate, Crnogorci smo jedan veliki narod. Nas i Rusi ima više nego sto milijuna."

Odštevanje v govoru in vzdihljajih.

"Oh, dragi moj, nikar ne delaj več tega!"

"Oh, dragi moj, nikar ne delaj več!"

"Oh, dragi moj, nikar ne delaj!"

"Oh, dragi moj, nikar ne!"

"Oh, dragi moj, nikar!"

"Oh, dragi moj!"

"Oh!"

"—"

SKOZI ŽIVLJENJE...

Janko Tolman.

(Dalje.)

Se spominjate, prijatelji, bila je zadnja nedelja, ko smo bili še skupaj. Od takrat pa, kakor bi neznana sila udarila med nas, usoda nas je zanesla daleč, na vse vetrove, nikdar se nismo videli in nikdar več se ni glasila:

"Stoji, stoji Ljubljana — dolga vas ...

Molke mi prikrajajo stari znanci, lahna megla jih odnese in zopet sem sam, samo blede luna sije in veter poje svojo tu-robno pesem v daljno noč ...

"Se eno steklenico!"

Sveta noč, blažena noč ...

V Rumunijo.

Rumunija nam je napovedala vojno. Koncem novembra, 1916, so tudi mene poslali na Rumunsko. Enakomerno ropoče vlak, ter me proti jutru priveda v Budimpešto. Od tu gre dalje proti jugu, čez ogrsko pustino. Ustavimo se v mestu Nagyvrad, kjer sem radi nespornosti zumljenja na kolodvoru, splo-pol noči v elegantnem hotelu in pol noči pa na hodniku pred ča-

kalnico. Vlaki so nabito polni in neredno vozijo. Vozimo se celi dan in celo noč. Proti jutru dospemo v Sibin, sedmograško mesto. Ker mojega poveljstva, kamor sem dodeljen, ne najdem več tu, jo mahnem naprej in srečno pridem v Braşov — staro mesto sedmograških krajev. Mesto so Rumuni vzeli, pa so jih Avstrijci prepodili. Tudi tu ni moje čete. Odpuštam se proti Rosenau, kjer prenočim pri nekem peku, kateremu je sovražnik pobral vse pohištvo. Tu je zadnja železniška postaja in drugo jutro me je ponesel to-vorni avto 70 km. dolgo pot. Vo-zili smo se visoko v gore. Čisto po grebenu je izpeljana cesta. Čaroben pogled nazaj proti Sedmograški. Kakor mladeniču, ki zapuša prvi rojstvo vas in se na griču še enkrat ozre nazaj, se je tudi meni storilo milo, ko sem se posiljal od prijazne Sedmograške. Se en pogled proti jugu in pogrezi smo se začeli dalje za Rumunsko, mimo podrtih vasi ob straneh veli-

čajne gore, iz daljave pa nam je prinašal veter prvi pozdrav na tuji zemlji: grmenje topov. Drčali smo skozi požgano mesto Rukar, ob cesti mogočne utrdbe, žične ograje, ter volje ja-me. Ustavili smo se v Dragoslo-veni, kjer sem srečno prišel do svojega oddelka. Zadet je bilo treba težki nahrbtnik, kajti pridržani smo goraki brigadi.

Postavili smo si šotore in zo-pet sem spal pod milim nebom v mesecu decembru.

Sovražnik se je umaknil. Sle-dili smo mu za petami skozi o-pustošene vasi. Po lužah ograjah visjelo bele zastavice in do-mačini nas iz strahu prijazno pozdravljajo. Živeža je dovolj, posebno je ta kraj bogat na turšici; velikanaki vrtovi čeplje-vega drevja pričajo, da je tu doma slivovka, katero pijemo kakor vodo. Hise so večinoma iz llovce, prebivalci zanikrni, uma-zani, večinoma bosci. Sem pa tja naš pozdravi izza okna kak zal obraz rumunske mladenke.

Pred visoko goro imamo po-čitek. Ko sem gledal na sinji vrh, so me obhajali podobni ob-čutki, kakor svoj čas Trebuš-nika pod Triglavom, samo s to razliko, da je on imel tovor spredaj, jaz sem ga imel pa za-

daj. Ni kafa, nest 35 kg. čez ta-kega velikan.

Korakali smo čeli dan. S hri-ba v dolino in zopet iz doline v gore. Nemilostno nebo nam je gorilo dež. Rumunske ceste so polne blata, da smo se ponekod nabirali do kolen nanj. Pri tem so nam težki čevlji kar obsta-jali v ilovnatih zemlji, tako, da sem si moral včasih z vsemi štiri-rimi pomagati naprej. Korak naprej, pol koraka nazaj.

Proti večeru so me zapustile moči. Zgrudil sem se na kup kamenja ob cesti. Oddelke je odšel bog ve kam. Mrz in dež sta me prebudila, zaspal sem bil od utrujenosti. Krog mene noč, gozdovi, niti enega klica in čuti, samo v jarku tušijo volkovi. Daleč v dolini se svetijo tabors-ki ognji. Mahnem jo naravnost proti njim, kjer mi pri neki topničarki koloni prav izorno postrežejo. V jutro srečno do-hiti svoj oddelke in zopet gre celi dan čez hribe in doline.

Ravno sem se bil vlegel v neko smrdljivo slamo k prepo-trebnemu počitku, kar pride po-velje, da moram s svojo tele-fonako postajo naprej, in sicer s prvim oddelkom pešcev. Korakali smo celo noč. Ceste vse raz-mehčane. Navzdol že se gre, toda navzgor. Morje blata. Po-magati moramo konjem naprej. Pred nami gori nebo od velikan-skega ognja. Smrdljivi duh po-nafti nam veje nasproti. V zgodnjih jutranjih urah je raz-vratitev čet. Toda že po par strelah se sovražnik umakne. Sledili smo mu za petami. Ko-der smo šli, so bila vsa tla črna in tudi naši obrazi so bili sa-jasti pred nami se je valil veli-kanaki dim proti nebu.

Popoldne smo vkorakali v mesto Campina. Prebivalci so nas pozdravljali ter nam delili cigarete in kruh. Velikanaka reka aurovega petroleja se je nalila v dolino. Beželi Rumuni so razstrelili celi rezervar-je. Na drugem koncu gore dve veliki tovarni za čiščenje nafte. Naš oddelke so nastanili v ne-kem hotelu v obližju goreče tovarne. Spali smo v elegantnih sobah, na mizi pa se je ob svitu ognja bliščal v kozarcih šumeči šampanjec.

V jutro s prvim oddelkom zopet dalje. Ob cesti leži vse polno rumunakega orožja in drugih vojniš potrebin. Hiti-mo skozi vasi po lepi cesti dalje v gore. Ustavili smo se v precej velikem kraju z imenom Busti-nari. Tu je zelo veliko petrolej-skih vrelcev, a vse naprave je uničila vojna. Zopet sem mor-al naprej do prve bojne črte. Nastanimo se v neki kantini. Tu se imamo zelo dobro. Niče-sar nam ne manjka. Prijasni pop je z nami, ter napiva av-strijski vojak. Popi so val ena-ki, kamor veter potegne, tja se obrnejo. Telefon in gramofon, oba pojeta na mizi. En čas se dere rumunski umetnik in zopet sledi valček iz Luxemburga, da srbe noge in se fantje zavrtje so abli.

Kdo bo mislil na vojako, ka-dar je miza polna. Naenkrat se zaglasi zunaj peketanje konj. Začuden hitim gledati. Kaj smo zajeti? Cela cesta je polna ru-munske vojske. Ko bolj natanč-no pogledam, vidim, da nimajo orožja. Udalo se je 8000 mož, ki so se menda naveličali vojne.

Tu smo ostali tri dni; reči moram, da smo živeli razkošno, seveda smo vse počeno plačali s gotovim denarjem — avstrijs-kim. Toda prokleto povelje! Zadet je bilo treba zopet nahr-btnik; dež je padal, ko smo odrinili naprej v staro življe-nje: s hriba v dolino in zopet narobe.

Val dnevi so bili enaki; sov-ražnik je bežal, mi za njim. Tu in tam smo se ustavili. V neki vasi se ustavimo. Tu je veliko skladišče in dobro vino. Napi-jemo se ga kar iz soda. Doleti me neareča, da sem v naglici pozabil puško. Zamenjal sem jo s palico. Par kg. manj tovora, pa palica je bolj pripravna za v hribe. Sele čez pot in eno leto so apazili, da nimam morilnega stroja. Kmalu bi mi šlo trdo, za kazen sem moral nositi potem kanon. — Spimo večinoma na prostem, sicer je december — toda snega še ni.

Pred močnimi utrdbami ne moremo več naprej. Tu sem mor-al nekega jutra s patruljo da-leč naprej v sprednje vrste. Ko smo hiteli s hriba navzdol, nas je pozdravil sovražnik z dobro merjenim topovskim ognjem, toda razen par prask nismo ime-li nobenih izgub. Hiteli smo v dolino, ravno pod ruske utrdbe. Namreč v tem odseku so nam stali nasproti Rusi. Obrnili smo se proti vzhodu: Na desni poka, z leve grmi, pred nami ruska patrulja, za nami frče granate.

Moji tovariši streljajo — jaz pa ležim za grmom. Oj, ti ne-srečna puška, ki te nimam, ka-ko lahko bi zopet ustrelili 25 lukenj v sneg.

Po preteku ene ure se nam posreči umakniti se nazaj. Pre-strelili so mi samo obleko.

Umaknemo se v zaledje, kjer se par dni odpočijemo. Tu nas dohitijo božič.

Sveti večer na tuji zemlji. Zvezde blišče na nebu, po hri-bih naokoli gore ognji, v dalja-vi pa poje strojna puška svojo božično pesem:

Mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje.

(Dalje prihodnj.)

NAZNANILO

Društvenim tajnikom in taj-nicam se tem potom naznanja, da morajo natančno vse spre-membe naslovov članov in član-ice, naslove novih članov, ter imena in naslove odstojnih, črtanih in izobčenih članov na-znaniti upravnilstvu Prosveta, da so lahko točno vredi imenik za pošiljanje lista Prosveta. Imena in naslove, katere pošlje-tu glavnemu tajniku ostanejo tam v arhivu in jih upravnilstvo ne dobi. Torej je zelo važno, da vselej pošljete na nalašč zalo-pripravljenih listinah vse naslo-ve upravnilstvu Prosveta pose-bej. Upravnilstvo uljudno apeli-ra, da društveni tajniki in taj-nice to upoštevajo. Philip Godi-na, upravitelj.

Dve darili za nove naročnike

Kdor se potrudil v sedanjih kam-panji in dobi osem polletnih ali štiri celoletne naročnine za dnev-nik "Prosveto" in pošlje cele vste upravnilstvu, dobi krasno samonapejno pisalno pero in avtomatski svinčnik

in s lepim zlatim znakom S. N. P. J.

POJASNILNO DRUŠTVENIM TAJNIKOM IN POŠILJATELJEM RAZNIH NAZNANIL.

Kadar pošljete listu Prosveta, kakorinakolet naznanila in zahvale o smrti, tedaj vselej po-vejte v plamu, ali želite imeti plačan oglas ali kot navadno vest. Ako je priobčeno kot na-vadna vest, se izpusti iz naznan-ila vse osebne zahvale in imena posameznikov, ter se tako naznanilo priobči brezplačno. Kadar pa hočete imeti priobče-no celo vrsto raznih imen in drugih stvari, je pa to oglas, za katerega se mora plačati, to ve-lja za člana in za nečlane. Na-dalje velja leto tudi za razne prireditve, veselice, shode, itd. Vselej je treba povedati ali ho-čete imeti plačan oglas ali samo navadno članikarsko vest, tud v takem slučaju se za navadno vest, naredi stvar bolj na krat-ko in se pove le važnejši del. Če pa naročite, da naj bo plačan o-glas, se priobči vse, kar zahte-vate. Isto tako velja za vse dru-bič naznanila če se koga išče, že- nitvene ponudbe, prodaje, itd. Za vse take stvari ne mora ved-no povedati, da naj bo to oglas, kolikokrat naj se (ali priobči in da bodete zanj plačati. To po-jasnijo dajam radi tega, ker je to sklep konvencije, da se potem ravnamo vsi, društva, člani, na-ročniki in upravnilstvo lista. Prosim, da to upoštevate in se potem ravnamo. — Philip Godina upravitelj.

Agitirajte za "Prosveto"!

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

ima v zalogi sledeče knjige:

- AMERIŠKI SLOVENCI—izvrstna krasna knjiga, obsega 632 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane \$5.00
- Slovensko-Angelska Slovnica—zelo poučna in lahko raz-umljiva knjiga za učenje angleščine, s dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo \$2.00
- Zakon Biogenizije—tolmači naravne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere zamorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro \$1.50
- Pater Malaventura—V Kabaretu—animirana povest iz živ-ljenja ameriških frančiškanov, in doživljaji rojaka, iz-vratno spopolnjena, s slikami \$1.50
- Zajedalci—resnična povest in prava ilustracija doslej akri-tega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki \$1.75
- Jimmie Higgins—krasna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek \$1.00
- Zapisnik 8. redne konvencije S. N. P. J., 262 strani mehko vezana, stane samo 50c
- "Hrbenica"—drama v treh dejanjih s prologom in epi-logom—mehko vezana, stane samo 25c
- "Informator"—knjižica z vsemi potrebnimi podatki o S. N. P. J.—zelo priporočljiva za člana—stane samo 20c

Pišite ponje na:

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.
2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Kampanja za dnevnik

Vel aktivni člani S. N. P. J. naj gredo na agitacijo! Dnevnik mo-ra imeti preko 10,000 naročnikov še to leto. Agitatorji, ki bodo delavni, čakajo lepe knjigne nagrade.

Kampanja za nove naročnike na dnevnik "Prosveto" se odvri 15. februarja 1927 in se zaključi 15. novembra 1927.

Vsako, ki se naroči na dnevnik "Prosveto" in ki doslej še ni bil na-ročnik, bodi na pol leta ali na celo leto, ali če stari naročnik pošlje dve ali več naročin NOVIM NAROČNIKOV, je deležen nagrade v knjigah iz za-loge Književne Matice S. N. P. J.

Pogoj za nagrado je NOV NAROČNIK in vsako mora poslati celo vste naročnine brez vsakega odbitka poštne ali provizije upravnilstvu "Prosveto". V tej kampanji ni dovoljena nobena provizija. Kdor si vmasne provizijo, ne dobi nagrade.

Za eno polletno naročnino na dnevnik je pošiljatelj deležen knjige "Jimmie Higgins," ki je vredna \$1.00. Za eno celoletno naročnino je pošil-jatelj deležen "Slovensko-angelske slovnice," vredne \$2.00, ali pa drugih knjig iz zaloge Književne Matice v vrednosti \$2.00.

Za dve celoletni naročnini dobi pošiljatelj knjige "Ameriški Slovenci," vredne \$5.00, ali pa drugih knjig iz zaloge Književne Matice v vrednos-ti \$5.00.

Bratje in sestre S. N. P. J., kakor tudi drugi rojaki in rojakinje, ki se niste naročili na dnevnik "Prosveto," sedaj se vam nudi ugodna prilika, da si za majhno vstopico nabavite dober list in poleg tega dobite še dobro knjigo ZASTONI!

Pokurite se s naročbo! Pošljite naročnino še danes! Naročnina "Pro-sveto" za eno leto je \$6.00, za pol leta \$3.00. (Za Chicago in Ciero je \$7.50, člani plačajo \$6.30, za Evropo pa \$9.00.) Člani S. N. P. J. doplačajo \$4.80 za celo leto ali \$2.40 za pol leta, ker člani plačajo pri anonsmentu \$1.20 na leto za tednik.

Mladinski List stane za eno leto \$1.20.

Vas plača in denar pošljite na naslov: Prosveto, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (June 30-1927) po-meni, da vam je naročnina po-tekla ta dan. Ponovite jo pravečasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejme-te, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list pla-čan in ga ne prejmete, je mo-goč vstavljen valed napačnega naznava, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi dru-štveni tajniki in drugi zastopni-ki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$6.00 in za pol leta za \$3.00. Člani S. N. P. J. doplačajo \$4.80 za leto, za pol leta \$2.40.

Za mesto Chicago in Ciero za leto \$7.50, pol leta \$3.75, za člana \$6.30.

Za Evropo stane za pol leta \$4.50, za vso leto pa \$9.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

Mladinski List stane za celo leto \$1.20.

UPRAVNIŠTVO

"PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojem prija-telju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošlje-te svojem v domovino.

G. Keller:
DON CORREA

G. Keller.—Dr. Joža Glonar.

(Dalje.)

Ko je gospod Correa tako dovolj izvedel, je zapustil gostilnico, da bi bil drugi dan tem prej pripravljen. Preobelel se je v zagorelega mavriškega mornarja in čakal okolo "Kraljeve ladje", dokler ni prišla gospoda skozi vrata in stopila na mule. V isti vrsti kakor včeraj, tako da je mule sledila z gobcem za repom svoje prednice, je jezila gospa proti stolnici in gos-pod Correa je sledil. Ker je videl, da pri vra-tih ni bilo nikogar, ki bi mule prijel, se je pri-rinil bliže in ponudil svojo pomoč, ki jo je hle-var tudi sprejel.

Mladi vojščak je bil po svojem času in svojem rojstvu dober katoličan; tako mu je ze-lo ugajalo, da je jemala gospa Feniza vso svo-jo služnčad s seboj k maši in jo omogočila de-lež na verskih blagih; skrivnostno šepetanje o njenem čarovništvu je valed tega prej pove-čalo njegovo sočutje kot pa ga ostrašilo. Po končani službi božji je lahko videl gospo popol-nočno od blizu in to tem lažje, ker se ni niti en-krat ozrla ne nanj ne na koga drugega v bliži-ni. Tako blizu in ob svetlem dnevu se mu je zdelo še lepša in popolnejša ko prejšnji večer. V naglasi se je komaj toliko zavedel, da je malo napojnino iz rok paža sprejel s pravim hvalež-nim obrazom uboge pare. Vse se je vrnilo zopet tako mirno in svečano, da se je zdelo, da vlada v ozračju te šene popoln red in mirno, vzorno, dostojno življenje. Zadnja je prišla na mulo zo-pet rdečemu pečatniku podobna komornica, ki jo je mavriški mornar uslužno posadil za hrbet duhovnika; dasi se mu je, ko so odjahali, zdelo vsa procesija še nekoliko čudna, si je to čudno šego vendar razložil iz osamelosti na deželi, od-koder je gospa prišla.

Dokler je bila še v Lisaboni, je lazil, vedno drugače preoblečen, venomer okoli nje, če se je pokazala med svetom, kar pa se ni zgodilo vsak dan. In vsakokrat, kadar jo je videl, je bil vedno bolj trden njegov sklep, da si bo baš njo izbral za družico in nobeno drugo. Ko je odpotovala, je zato zlezel v svoj nekdanjo po-dobo, podobo neznanega, ubogega plemiča. Po-liskal si je ponošen rjav plašč in ravno tako boren klobuk in opasal meč, ki je bil ob ročniku ves zarjavel in čegar dolgo rezilo je spodaj za dober palec gledalo iz usnjate nožnice, ki je bila že davno izgubila kovinasti nastavek. Tako opremljen je še pred zoro zapustil svojo palačo in Lisabono in se peljal s peščico svojih ljudi v nalašč-pripravljeni lastni barki ob mor-ski obali proti jugu, dokler ni prišel v okolico, kjer bi naj baje stanovala gospa de Cercal.

Kraj, po katerem se je imenovala, Cercal, je ležal za obrežnim pogorjem, grad, v katerem je stanovala, pa na strmem obronku pri morju. Don Correa je tako dolgo križaril po visokem morju, dokler si ni bil na jasnem, da je Donna Feniza še doma; parkrat je jadrat tako blizu mimo, da je s svojimi sokoljimi očmi lahko pregledal lego in stavbo gradu. Potem je kre-nil zopet na odprto morje, kjer je čakal moč-nega vetra ali celo viharja in ko se je res vzdri-gnil, se je z napetimi jadrji pripeljal bliže, jih zvil kakor kal pomorščak, ki trpi silo na mo-rju in se dal nazadnje, kakršen je ravno bil, potem ko so valovi ladjo še nekaj časa metali sem in tje, s svojim mečem in plaščem vreči na skalinato obrežje, tako da se je le z veliko silo prekopal skozi valove in prispel na kopno. Svojim ljudem je strogo zabijal, da se naj z barko odpravijo zopet na visoko morje in pe-ljejo domu, kakor hitro bodo videli, da je dose-gel obrežje. Res so storili tako in so enako pogumno kakor spretno spravili ladjo iz ne-varnosti — na kopnem so že mislili, da je iz-

gubljen — jo obrnili in spravili na globoko morje, kjer je kmalu izginila izpred oči.

Gospod Salvador Correa je splezal na ob-ronek pri morju in začel leži kvišku po strmih stopnicah, ki so bile napol skrite za pečevjem in grmovjem. Bil je že precej visoko, ko mu je nasproti prihitel deček, že dobro mu znani paž gospe. Zgoraj so namreč videli, kako se je la-dja borila z viharjem, niso pa mogli videti, kaj se je godilo prav na obrežju; zato je gospa po-slala paža, naj pogleda, kako je in kaj. Don Correa je vprašal dečka, kje je in na čigavi zemlji ter mu je v kratkih besedah razložil, da je bil vržen na obalo in da je brez strehe, na kar mu je deček odvrnil, naj počaka, da bo po-hitil v grad in se povrnil z odgovorom gospe. Ob enem je pokazal tujcu naravno votlino, ki se je nahajala na plašču terasi v pečini; imela je klop in se je dala celo zapreti s posebno leso.

Ker je solnce zopet pogledalo skozi raztr-gane oblake, dočim je morje še vedno valovilo in šumelo, je obešil gospod Correa svoj mokri plašč na leso, da bi se posušil, in je sedel na klop; od vsega tega je bil namreč ravno tako truden, kakor če bi se bil proti svoji volji po-nearečil. Pri tem je smeje opazil mnogoštevilne luknje, ki so jih v plašč naredili molji in ki so še sedaj, ker je stalo popoldnevno solnce na eni strani, avetila, kakor zvezdnato nebo. Tri take luknje so stale prav v eni črti, da so lepo predstavljale "kosce", druge so bile precej po-dobne Cassioppe, dve sta predstavljali obe akle-dici "tehtnice", in kdor bi poznal zvezdno nebo, bi lahko našel na plašču še to ali ono skupino. Ker pa so bile nekatere še zaprte z vodenimi kapljami kakor s kakimi steklenimi krogljica-mi, so na solncu modrikasto ali rdečkasto ža-rele, in Don Correa, ki je dobro poznal pota in pomen zvezd, si je vso prikazen pozornost tolm-ačil kot nekaj migljaj usode. V teh zvezdah je takoj našel konstelacijo, v kateri mu je mnogo obetajoče šarela Venera-večernica.

Bil je tako satopljen v to prikazen in v mi-sli, ki so se mu parjale ob nji, da ni čul lahnih korakov, ki so se bližali in da se je zelo začudil, ko je nevidna roka odstrla plašč in se je name-sto Venervečernice pokazala postava gospe Fenize Mayor de Cercal, za katero je stal deček.

Correa je spoštljivo vstal in prosil opro-ščenja, da ne more snesti klobuka, ker mu ga je morje odneslo. Še bolj pa se je začudil, ko ga je gospa, ki je bila v Lisaboni tako nepri-stopna in redkobesedna, sedaj z velikimi očmi in očitnim dopadenjem opazovala in ga s trdno, lepo donečo besedo vprašala, odkod je in kdo.

Njena lepota ga je znova tako prevzela, da je komaj za alio še pripovedoval pripravlje-no bajko o svoji zli usodi, da je ubog plemič, ki je moral lakati areče na tujem, da se je na tej obali ponearečil in da so ga njegovi ljudje za-pustili. Vkljub temu je bil vtis, ki ga je nare-dil, mnogo bolj. Na mestu njega je sedla gos-pa na klop in ko je med nadaljnjim pomen-kom opazila, da mora biti tujec, kakor vse ka-že, mlad človek visokega stanu, dobro vzgojen, duhovit in odločen, ga je vljudno povabila, naj prisede in polje in mu je nazadnje ponudila zaželjeno pomoč in gostoljuben sprejem na svojem gradu. Kak klobuk se bo brez dvoma že še našel, je pristavila, ko je že šla po strmih stopnicah kvišku, dočim je šel za njo nesrečni gospod s svojim plaščem in je paž zadnji plezal po stopnicah na vrh.

Par dni pozneje je srečni pustolovec imel ne samo nov klobuk, ampak razna druga lepa oblačila, ki mu jih je gospa poklonila; samo stari plašč z zvezdami je imel še ogrnjen, ko je šel z njo po stopnicah navzdol, da bi se iz-prehodbila na samotnem obrežju. Solnce pa je tako pripekalo, da je zelo lepi parček kmalu poiskal sence in se skril v ono votlino. Roko v roki sta sedela na kameni klopi in ko se je sonce tako znižalo, da je pogledalo v votlino, sta smeje obešila plašč na leso in ogledovala zvezde, ki so jih naredili molji.

(Dalje prihodnj.)